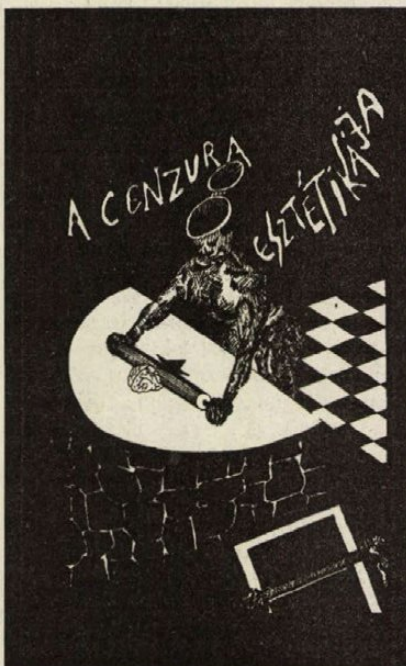

Szamizdatkiállítás Berlinben

Holnap nyílik Berlinben, a Művészetek Akadémiáján a kelet-európai szamizdatkiadók, az 1989–1991-es rendszerváltások előtti tiltott emberi jogi-szabadságjogi mozgalmak, a „második nyilvánosság”, a hivatalosan tiltott, vagy agyonhallgatott művészeti ágak, alkotások első átfogó kiállítása, amelyet a brémai egyetem Kelet-Európa kutatóintézete rendez. A kiállítás építész-tervezője *Rajk László*.

A falon régi fekete-fehér fotó kopott raszteres óriásnagyításban. *Kőszeg Ferenc* fut rajta a Tűzoltó utcában a Kádár-rendszer titkosrendőrei elől. A kép alatt a híres-nevezetes stencilgép, amelyen a rendszerváltás előtt a szamizdatkiadványokat sokszorosított *Demszky Gábor*, aki holnap részt vesz a kiállítás megnyitóján. A hatalmas teremben foltszerű, kék meg zöld kerekded, sok-sok betonvaslábban álló vitrinek a szamizdatvilág, a kelet-európai független értelmiség rendszerellenes mozgalmainak tárgyi emlékeivel. Némelyik, például *Varlam Salamov Kolimai történetek* című, a gulág rabságáról szóló könyvének eredeti, gépelt kéziratpéldánya olyan rossz állapotban van, akárcsak a sok ezer éves egyiptomi papirusztekercsek. Az üveg alatt a fiatal Szolzsenyicin fényképe, mellette az *Iván Gyenyiszovics egy napja*

Haraszi Miklós könyvét is kiállították

1962-ben Hruscsov különengedélyével a Novij Mir kiadónál megjelentetett példánya. Odébb a KGB igazolása *Pavel Ivanovics Vologyin* agyonlövéséről,

mellette az özvegy kétségbeesett hangú levele. Oldalt a lengyel Szolidaritás hatalmas plakátja, mellette a nyolcvanas években Lengyelországban működtetett illegális postaszolgálat bélyegei – filatelisták ritkaságok, néhány ezer példány készült belőlük. A túlsó sarokban *Konrád György Kerti Multság* című, szamizdatkiadásban megjelent könyve, *Petri György Azt hiszik szamizdatkötete, Eörsi István Emlékezés a régi szép időkre* című összeállítása. – *Konrád György*, az egykori szamizdatszerző, ma mint a Művészetek Akadémiájának vezetője sokat tett, hogy létrejöhesse a kiállítás – mondotta *Wolfgang Eichwede* professzor, a brémai egyetemi kutatóközpont igazgatója a tegnapi sajtóbemutaton.

A brémai kutatóközpont gondolatát *Willy Brandt*, az enyhülés, a Kelet-Európa irányába tett gesztusok nagy mestere vetette fel. A brémaiak gyűjteménye a kommunizmus 1989-ig terjedő hetven évről egyedülálló gazdagságú, nemcsak a korszak politikai irodalmát, szamizdatkiadványait, hanem a hivatalos vonal által elítélt, tiltott művészeti alkotásokat, képeket, szobrokat foglalja magában. Tervezik, hogy a berlini kiállítást más országokban is bemutatták.

Berlin, 2000. szeptember

Dunai Péter